

Матеріали на міжнародний конкурс шкільних проектів з усної історії
«Повсякденне життя в СРСР у період 1980-1991 років»

Проект з усної історії:

Монаше життя в підпіллі та виклики реалій СРСР

Організатор конкурсу:

«Асоціація з міжнародних питань
(АМО)»

Виконавець проекту:

учениці 10 класу Бережанської
школи-гімназії ім. Б. Лепкого
Легка Лілія, Солонинка Анастасія

Координатор проекту:

вчитель історії та
суспільствознавчих дисциплін
Музичка Михайло Миронович
0971653114, muzyczk@ukr.net

ЗМІСТ

1. Опис та мета проекту	3 ст
2. Основні етапи проведених робіт.....	4 ст
3. Загальна анкета.....	5 ст
4. Повна транскрипція інтерв'ю.....	5 ст
5. Опитувальник (перелік поставлених питань).....	11 ст
6. Підсумки.....	12 ст
Додатки.....	15 ст
Фото.....	16 ст
Список використаної літератури.....	22 ст

Опис та мета проекту

XX століття стало ареною протистояння між радянським тоталітаризмом та національними цінностями українства. Одним з ключових факторів, що об'єднував українців навколо ідеї протистояння радянській, стало існування УГКЦ. Саме греко-католицька церква, стоячи на заваді тотального зросійщення, стала жертвою репресивної сталінської машини, ключовим завданням якої було стерти з людської свідомості будь-які факти пов'язані з релігійними чеснотами та історичною пам'яттю українців.

Вищеописані реалії прирікали УГКЦ на не одне десятиліття підпільного життя та тоталітарних переслідувань. Та попри всі труднощі, церква зберігала свої функції, структуру, інститут, святенництва а також монашества.

Сам інститут монашества, як приклад глибоких релігійних переконань і віри в Господа, став об'єктом нашого дослідження.

Цілий ряд питань досліджених у спільному проекті дозволить по-новому поглянути на повсякдення життя монахинь у підпільних монастирях західної України. Однією з ключових проблем виступає популяризація духовності та християнської моралі серед молоді. На нашу точку зору, наведені в дослідженні приклади слугуватимуть для цього чи не найкраще.

Завдяки тісній співпраці з сестрами Діонісією та Леонтією, ми зуміли провести плідну бесіду, що не залишала байдужими обидві сторони діалогу. Проект яскраво ілюструє релігійні настрої священництва, монашества та простих прихожан. Реакцію на труднощі в тоталітарному суспільстві, рішучість та наполегливість у процесі боротьби за легалізацію УГКЦ.

Проведена робота доповнюється фотоілюстраціями та коментарями до них. Проект спрямовано в русло популяризації історії України і історії УГКЦ. У процесі роботи ми також старалися застосувати усний метод дослідження як своєрідний зв'язний елемент між живим минулим та сьогоденням.

Ключова мета дослідження полягає в реалізації головних завдань методу усної історії та вдосконалення навиків його практичного застосування. Досягнення мети передбачає самовдосконалення і реалізацію наступних компетенцій.

- Критичне мислення в контексті принципу історизму
- Комунікативні навички
- Вміння аналізу та співставлення історичних фактів
- Культурний саморозвиток через пряме спілкування із носієм «живої» історії
- Творче бачення стандартних історичних ситуацій
- Формування хронологічно-просторового бачення
- Пошук причинно-наслідкових зав'язків на рівні минуле-сучасне
- Формування патріотично-релігійних принципів
- Формування громадянського світогляду та переконань
- Виховання поваги до минулого, любові до історії, А теж уміння застосовувати здобуті навички проведення історичних інтерв'ю у подальшій практиці.

Основні етапи проведених робіт

I Етап. Підготовчий (квітень 2018 р.) Оголошення виконавцям змісту проекту. Визначення особи респондента та налагодження комунікацій. Опрацювання спеціалізованої та навчально-довідкової літератури з поставленої теми дослідження. Відвідування Музею Переслідуваної Церкви в м. Бережани. Підготовка угод між сторонами дослідження. Підбір технічного обладнання для проведення інтерв'ю.

II Етап. Безпосереднє проведення інтерв'ю (травень 2018 р.)

Особиста зустріч з сестрою Леонтією (респондентом). Підписання та узгодження усіх аспектів передбачених у угоді про проведення інтерв'ю та збереження його запису. Проведення інтерв'ю з контролем часових рамок

III Етап. Аналіз та опрацювання отриманих даних (травень – липень 2018 р.)

Обробка і систематизація зібраних матеріалів. Додаткова зустріч із сестрою Леонтією для уточнення конкретних аспектів у отриманому матеріалі. Підписання угоди про зберігання та використання транскрибованої копії інтерв'ю

IV Етап. Збір та оформлення додаткового матеріалу (серпень – вересень 2018 р.)

Перевірка на граматичні та друкарські помилки. Аналіз труднощів з Якими довелось зустрітися в роботі. Остаточне оформлення роботи та підбиття підсумків по проекту.

Інтерв'ю: з сестрою Леонтією (Параскевією) **Адреса:** Україна, Тернопільська обл. м.Бережани. вул Ковшевича 10

Проект з усної історії: *Монаше життя в підпіллі та виклики реалій СРСР*

Інтерв'юер: Легка Лілія

Транскрипція: Солонинка Анастасія, Легка Лілія, Музичка Михайло.

Вид інтерв'ю: інтерв'ю за допомогою диктофона

Місце інтерв'ю: Тернопільська обл. м.Бережани. вул. Ковшевича 10

Дата проведення інтерв'ю: 31 травня 2018 року

Присутні: сестра Леонтія (Параскевія), сестра Діонісія, Музичка Михайло, Легка Лілія, Солонинка Анастасія.

Загальна анкета

Ім'я: сестра Леонтія (Параскевія)

Вік: 80 років

Дата народження 20.01.1938 р.

Місце проживання. м. Бережани, Тернопільська обл. вул Ковшевича 10

Місце народження. Село Старий Любинець, Любачівський повіт, Республіка Польща

Родина: Походження з родини селян-хліборобів, батько працював шведцем

Освіта: середня

Робота: Характер роботи сезонний, полягав у зборі лікарських рослин

Монаший постриг: 1972

Монаший орден: Сестри служебниці Непорочної Діви Марії

Повна транскрипція інтерв'ю

(Л.Л.) : Слава Ісусу Христу!

(с.Л.): Слава навіки Богу!

(Л.Л.) : Хто займався вашим духовним вихованням, та був вашим духівником у дитинстві?

(с.Л.): У дитинстві ми як сюди виїхали то я мала 7 років. З Польщі до Джурина Тернопільської області ми добиралися поїздом, як туди приїхали то досить довго чекали, помучилися всі сильно, пильнували нас в той час поліцаї, а потім всіх по возах розсадили і в село Доброполе нас поселили, що в Бучацькому районі. Поляки нас не дуже любили та вигнали за те що ми були українцями. Бувало таке що по лісах ми ходили й ховалися, але все одно. В підпіллі часто приходили до нас священники і ввечері все була Служба Божа. Але всі боялися совітів тому закривали хату, засували вікна і так молилися. Мусіли пісні й

молитви за час служби співати тихенько, або в півголосу аби ніхто з боку вулиці не почув і не сказав міліції.

(Л.Л.) : Чи була популярна церква серед молоді та ваших ровесників у той час?

(с.Л.): Совіти виховували всіх так, що вже не треба Бога. До школи і комсомолу приїздили перевірки, то ми як про це визнавали то мусіли тікати зо школи вулицями. І забороняли дітям то все дуже. Але ми молилися далі.

Пам'ятаю з тої церкви що в селі Доброполі , коли я була дитиною, тільки мури стояли. Ми дітьми ввечері, аби ніхто не знав сходилися на маївку і виводили їх під церквою. Були лихі люди що хтіли нас понастрашувати і сипали на нас каміння через мури.

В школі мій тато був техніком. Вчителі були добрі, але про Бога боялися розповідати. Раз пам'ятаю у часі Різдвяного посту мене хтіли заставити співати пісню на концерті, а я не хотіла і говорила вчительці що то піст і я співати не буду. То мого тата, що робив у тій школі викликали до директорки через те все.

(Л.Л.) : Де відбувалась посвята в монахині?

(с.Л.): То було в 1972 році в Бучачі. Посвята проходила в нашому підпільному монастирі, виглядав як така проста хата. Я була не одна на постриг зі мною була ще одна кандидатка в монахині, була вона трохи довго, а потім в Івано-Франківську почала вчитися і виступила з кандидаток.

(Л.Л.) : Яка була підготовка перед посвятою?

(с.Л.): Треба було давати три обіти: бідності, послуху і чистоти. Спершу два роки новаціяту було, то приїжала вчителька новичок до Бучача. Спочатку була кандидатура потім новаціят. Пів року була кандидатура, та вчителька приїжала з Стрию, звали її сестра Ольга, Говорила з нами, вчила нас й відвідувала.

(Л.Л.) : Яку мали в наявності в той час духовну літературу?

(с.Л.): Мало ми мали того. Дехто робив собі саморобні катехизи, відписували один в одного молитви та пісні. Але були молитвослови, щоби відмовляти

утренні то як молитовник. І ще один мали молитовник «Будьте досконалі». А Святе Письмо можна було хіба придбати, але я не мала його спочатку. А придбати можна було в провінційної сестри а вже їй то Святе Письмо передавали вже з закордону.

(Л.Л.) : Де проходили ваші роки служіння?

(с.Л.): В основному в Бучачі, але як мене провінційна (сестра) посилала до хворої сестри обслуговувати. То я маму лишала і їхала. В Тернополі я була шість років але вже за України.

(Л.Л.) : Чи співпрацювали з іншими монастирями у підпіллі?

(с.Л.): Так, я приїжала сюди в Бережани на вул. Кошову 10 рейсовим автобусом, тут була моя провіна, сестра настоятелька сестра Філомена. Вона надавала нам постанови на різний час. Сестра Філомена Юськів в підпіллі була доброю медсестрою, багато натерпілася від совітів часто приходили туди перевірки, випитували скільки живе монашок, чи приходять священники. Робила сестра Філомена в лікарні, накладала пов'язки на рани, допомагала хворим. Ми про те знали і поважали її. Про її роботу знали і деякі сусіди що відвідували монастир.

Ще пам'ятаю була в бережанському монастирі сестра Артемія то теж вона працювала, була санітаркою в тій ж лікарні.

(Л.Л.) : Як проходила підготовка духівників у підпіллі ?

(с.Л.): В підпіллі був владика, що мав учнів брати Сімкайли, два брати Сеньки о. Іван та о. Тарас, він тепер сам владика в Івано-Франківську, всі вони вчилися від владики в підпіллі.

(Л.Л.) : Як відбувалися Богослужіння?

(с.Л.): Кожної неділі в Бучачі, владика або хтось з молодих священників. Але боялися так боялися, закривали двері. А якось так що напали на хату ті совіти, що владика ледво втік в кукурудзу, то страшне. А також раз була перевірка то владика положився в бамбетель, а ми накрили його віком і посідали на то віко.

Без молитви та літургії в той час ми певно не витримали би. Дуже велику силу для нас мала літургія у ті часи підпілля.

(Л.Л.) : Можете описати монастир в Бучачі?

(с.Л.): То була проста хатина. Була окрема кімната-каплиця там були постійно ікони де все службу відправляли. Була ще велика одна кімната і кухня була, коридорчик такий тай спіжарка. Посвята на Великдень чи на Спаса й всі свята проходили тут на місці в Бучачі. Монастир мав свій город з якого ми і жили, деколи нам допомагали прихожани котрі таємно на свій страх відвідували нас у підпіллі.

(Л.Л.) : Чи мали можливість відвідувати відпустові місця?

(с.Л.): З таких місць найчастіше була в Зарваниці, мені 5 кілометрів було туди, близьенько й ми все там. Через день ми працювали в полі, а на ніч ми йшли на Службу Божу до лісу в Зарваницю. Ми так дивилися де світло трошки, аби ми побачили де то йти. Дивимся в лісі ясніє, світло блимає і ми йшли на то місце, сходилися, знали, і була Служба Божа, сповідь. Багато нас було і з Івано-Франківська їхали, довколишніх сіл. Знали графік служінь, заздальгідь казали то один одному, попереджали про небезпеку чи часом не було десь міліції.

(Л.Л.) : Чи були арешти ?

(с.Л.): В нас так ніби не було. Але сестра Іванна, що була в Тернополі, сама з Гаїв сиділа в криміналі, тюрмі. Пам'ятаю дуже підтримував нас владика Василик. Він був сильним патріотом і духівником, надихав нас монахинь в нашій роботі. Мав сильну волю. Сидів за то в криміналі пару раз. Пам'ятаю везли його один раз в «чорному вороні» тому воронку а він з собою мав листки за здоров'я від вірних - інтенції, то мусів по дорозі непомітно їх скручувати і ковтати аби міліція не відібрала, і не взнала що він при собі мав.

(Л.Л.) : Чи був монаший одяг, чи була можливість його носити?

(с.Л.): В підпіллі не могли носити, але ми таємно його мали і зберігали. Спочатку був габіт, такі рукави широкі були, головний убір капка колись була а тепер кромет називається.

(Л.Л.) : Яка була церковна утвар?

(с.Л.): Чаша була на місці в кивоті, достатньо ікон також, образів як зараз в кімнатах.

(Л.Л.) : Як проходило повсякденне життя монастиря?

(с.Л.): Настоятелькою була сестра Ольга, День починався з молитви, рано утрєння, розважання, молитви. Прокидались десь в шостій. Іноді були по домах. На полі працювали. Сестри за 20 кілометрів з'їздились. А на свято Непорочного Зачаття ми зазвичай поновляли обіти.

Обідаємо, хтось стукає в двері, а то міліція, понастрашували нас, повтікали ми до лобху, спіжарки такої, сховались там і чекали. Міліціонер сидів так десь з півгодини, а то була зима, одяг полишали думали, що позастуджуємся.

Було що прийшов хтось до настоятельки і вона показала мені аби я залізла під ліжко. Міліцай сидів в хаті випитував настоятельку, а я думаю, добре що не закашляла, а то би забрали нас на міліцію. Десь з годинку може більше я сиділа під ліжком, Міліцай випитував чи священники приходять, чи проводять Служби Божі.

(Л.Л.) : Можете детальніше розповісти про поїздку до Москви і свою боротьбу за легалізацію церкви?

(с.Л.): Виїхала наша група з Тернополя поїздом, їхали день чи два, отець запросив щоби я їхала. То ми тиждень на голодовку їздили. Мали ми плакати, їх нам малювали молоді хлопці з групи, ми як приїхали то нам кожному їх видали та й з ними ходили по Арбату, центральній вулиці, там багато людей ходило, дивилися на нас. Трохи боялися виходити на Арбат бо думали що нас поб'ють. Були різні перехожі, і такі що просто йшли собі й не дивилися на нас, були ті що підходили питалися й співчували, не всі хто в Москві живе були поганими, знаходилися й добрі люди які помагали.

Міліція нас не чіпала, просто ходила і дивилася за нами, щоби ми нічого не порушували. В Москві пам'ятаю нам добре в групах було по одинці боялися бути, аби міліція не забрала. Спеціально селилися і жили в віддалених таємних

квартирах далі від центру, все аби міліція не знайшла нашого сліду і по одинці не арештувала за акцію на Арбаті.

Голодували ми тиждень, постили багато і молилися на вервицях, дехто вживав до їжі чай з хлібом, але все пісне. Ще групою в Москві відмовляли молитви. Службу і молитви провадили біля одного католицького костелу в Москві, там ще відправи робили і на цвинтарі біля хреста, старалися те робити подалі від центру і очей міліції.

На плакатах писало «Ми просимо дати волю релігії», «ми за легалізацію УГКЦ». Багато нас в групу зібралось, з с. Зарваниці жінка була, і по близьких до Тернополя сіл були люди, з Червонограда був хлопчисько молодий. Підписи ще збирали, тим займався мужчина з церковної громади. Страх перед совітами пропав, я хотіла їхати, віра вже появилася.

(Л.Л.) : Як складались відносини УГКЦ та УПЦ?

(с.Л.): Православна церква не переслідувалась, в них правилося. Так їм нічого не заборонялося, тільки греко-католицьким священникам заборонялося.

(Л.Л.) : Хто з священників відвідував Бучач?

(с.Л.): Отець Єронім та отець Яків давали реколекції, браття Тимчуки отці монахи були. Також згадую отця Риделя з Гаїв він був василіанином.

(Л.Л.) : Чи були урочистості з нагоди 1000 ліття Хрещення Русі?

(с.Л.): Брали участь у відправах у Зарваниці. Багато людей і священників приїхало а службу вів владика Василик.

(Л.Л.) : Як змінився ваш монаший статус за умов незалежності?

(с.Л.): Сильно для нас все змінилося. По перше можна було вільно йти жити разом в монастирі в монаші спільноти. Стали частіше приїздити до Тернополя, до ігумена отця Іваніва.

(Л.Л.): Який спогад з монашого життя є для вас найбільш яскравим?

(с.Л.): Було так, що волили священника до людей що хотіли до сповіді, але разом з священником по два не можна було йти. То я йшла вперед , а далі за мною священник, куди я поверну туди й він за мною аби совіти не довідалися куди ми йдемо.

(Л.Л.): Що можете побажати сучасній молоді, юним дослідникам історії церкви?

(с.Л.): Бажаю молоді любити Бога, вірити в Бога, ходити до церкви, не опускати руки і обрати правильну життєву стежу в наш нелегкий час.

(Л.Л.) : Сестро Леонтія! Щиро вдячні Вам за розповідь про ті нелегкі часи монашого життя в підпіллі, наша розповідь сильно вразила нас!

(с.Л.): Та що ви, я сильно всього вже не пам'ятаю бо стара, що могла то й вам і пригадала, і вам дякую що цікавитесь такою історією!

Опитувальник (перелік поставлених питань)

(Формувався на основі опрацьованої літератури по темі та особистісного ставлення с. Леонтії до тих чи інших аспектів поставленої до дослідження теми)

- 1. Хто займався вашим духовним вихованням, та був вашим духівником у дитинстві?**
- 2. Чи була популярна церква серед молоді та ваших ровесників у той час?**
- 3. Де відбувалась посвята в монахині?**
- 4. Яка була підготовка перед посвятою?**
- 5. Яку мали в наявності в той час духовну літературу?**
- 6. Де проходили ваші роки служіння?**
- 7. Чи співпрацювали з іншими монастирями у підпіллі?**
- 8. Як проходила підготовка духівників у підпіллі ?**
- 9. Як відбувалися Богослужіння?**
- 10. Можете описати монастир в Бучачі?**
- 11. Чи мали можливість відвідувати відпустові місця?**
- 12. Чи були арешти ?**

13. Чи був монаший одяг, чи була можливість його носити?
14. Яка була церковна утвар?
15. Як проходило повсякденне життя монастиря?
16. Можете детальніше розповісти про поїздку до Москви і свою боротьбу за легалізацію церкви?
17. Як складались відносини УГКЦ та УПЦ?
18. Хто з священників відвідував Бучач?
19. Чи були урочистості з нагоди 1000 ліття Хрещення Русі?
20. Як змінився ваш монаший статус за умов незалежності?
21. Який спогад з монашого життя є для вас найбільш яскравим?

Підсумки

Християнська Родина та Рідна Українська Школа — це передумови здорового виховання прийдешніх поколінь! Отож, заповідаю вам: відроджуйте їх і рятуйте їх в Україні й у всіх країнах поселення нашого Українського народу!

Йосип Сліпий

Опрацювавши матеріал дослідження ми в котрий раз переконуємось, що повсякденне життя у монашому статусі в часи тоталітаризму було справжнім випробуванням. Попри проведену роботу мусимо визнати що для бачення повноцінної картини життя монахинь в підпільних монастирях слід проводити ще цілий ряд повноцінних історичних розвідок. Наведена вище робота фігурує виключно як фрагментарна історія, погляд на повсякденне життя підпілля УГКЦ з точки зору сестри у підпіллі Леонтії.

Після повторної транскрипції можемо відзначити те, що повсякденне життя сестри Леонтії в 70-90 ті роки ХХ століття було сповнене рядом труднощів та переживань, випробувань, які напряду загрожували як УГКЦ так і кожній монахині котра була причетна до її діяльності.

Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії, в особі ряду діячів підпілля стало взірцем незламної віри в самостійність не лише нашої церкви а й Української держави в цілому. В біографії сестри Леонтії можемо чітко прослідкувати всі ідеологічні та політичні кроки Москви. Тут і терор із переслідуваннями та арештами, регулярні перевірки при монастирях часів 70-80 х. рр. ХХ ст. Також прояви умовної гласності та лібералізації та активна боротьба за легалізацію статусу УГКЦ кінця 80-х початку 90-х рр.

Вцілому ми прийшли до висновку, що реалії тоталітаризму кидали виклик життю в релігійних, монаших спільнотах. Та попри головне завдання – знищити УГКЦ і інститут монашества, радянська влада добилась зворотного : виклики тоталітарної системи гартували і робили сильнішими не одне покоління вірних в часах «катакомбної церкви». Так як у період Римської імперії так і в часах СРСР, християни пройшовши всі труднощі переслідувань та поневірянь влади отримали у підсумку своєї боротьби сильну та велику Церкву здатну гідно протистояти будь яким перешкодам на шляху свого повноцінного протистояння.

Наша відповідь на заборони і арешти була гідна й достойна, ця відповідь УГКЦ дозволила продовжити своє функціонування і в незалежних умовах.

Дослідження проведене в рамках проекту несе певну історіографічну вагу. Результати здобуті у процесі робіт можуть бути корисними для ряду нових дослідників та їх нових проектів з метою більш детального вивчення та широкої популяризації проблематики подібного характеру.

Труднощі з якими нам довелось зустрітись носили різносторонній характер та стосувались усіх учасників проведеної роботи. У випадку обмеження вчителя виключно організаційно-методичним спектром роботи, важко було б добитись якісного результату. Необхідно було вкладати багато часу і старання з метою виконання роботи відповідно конкурсних критеріїв.

Співпраця та спілкування з монахинями Чину Непорочної Діви Марії вимагала особливої організаційної роботи координатора та відповідального ставлення юних дослідників. Ряд зустрічей, що проводились на території монастиря організовувались із урахуванням графіку зайнятості монахинь.

Складання списку питань відбувалось з принципу максимальної повноти проведення дослідження та водночас з метою уникнення сильних емоційних потрясінь респондента під час спогадів та відповідей на ті чи інші питання.

Враховуючи той факт, що дослідження проводили учні майбутнього 10 класу, а програма передбачає вивчення теми історії УГКЦ в часи підпілля лиш в 11 класі, очевидною стала потреба в попередньому аналізі учасниками спеціалізованої літератури з тематики, що дало поштовх до складення ряду актуальних запитань використаних під час інтерв'ю із респондентом.

Подяка монахиням Згромадження сестер служебниць Непорочної Діви Марії Сестрі Діонісії та сестрі Леонтії, за активну позицію, підтримку та сприяння у проведенні дослідження в рамках проекту. Окрема подяка Музею переслідуваної Церкви, що у м. Бережани на Тернопільщині за ряд наданих до опрацювання історичних джерел по темі.

Додатки

Угода про проведення інтерв'ю й зберігання його фоно запису

Бережанська школа-гімназія ім. Б.Лепкого

м.Бережани

«31» 05 2018 р.

1. Висловлюючи щире подяку, (назва навчального закладу) прийняла від:

ПІБ: сестри Леонції

Адреса: Україна, Тернопільська обл. м.Бережани

Телефон: _____

Фоно/відео запис інтерв'ю, записаного у рамках проекту «Повсякденне життя в СРСР у період 1980-1991рр»

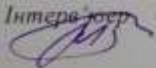
2. Я підтверджую, що передавала фоно запис свого інтерв'ю Бережанській школі-гімназії ім. Б.Лепкого для збереження й використання з навчальною та академічною метою. Я передаю

Бережанська школа-гімназія ім. Б.Лепкого усі права на використання мого інтерв'ю за винятком наступних обмежень (якщо вони є): _____

3. Мені відомо про те, що фоно запис мого інтерв'ю зберігатиметься в Бережанській школі-гімназії ім. Б.Лепкого для навчального й академічного використання іншими дослідниками.

4. Мені відомо про те, що при наявності питань стосовно дослідницького проекту «Повсякденне життя в СРСР у період 1980-1991» я можу вступати в контакт із дослідником Легкою А.

Бережанської школи-гімназії ім. Б.Лепкого за адресою: м.Бережани вул.Руська 12.

Інтерв'юер

Респондент

С. Леонція

Угода про зберігання й використання транскрибованої копії інтерв'ю

1. Я С. Леонція

Ознайомившись з транскрибованою копією свого інтерв'ю, не заперечую проти використання в навчальних і академічних цілях як самого тексту, так і інформації, яку він містить, за винятком наступних обмежень (якщо вони є): _____

2. Мені відомо про те, що транскрибована копія мого інтерв'ю зберігатиметься у Бережанській школі-гімназії ім. Б.Лепкого для навчального й академічного використання іншими дослідниками.

Підпис С. Леонція

Дата

31.05.2018

Фотододатки

Додаток 1

с.Леонтія(праворуч) з протестним плакатом на вул. Арбат м.Москва

2 пол.80х. рр XX ст.

Додаток 2

1989 рік. Голодування українських греко-католиків у Москві серед голодуючих о. Михайло Нискогуз

Додаток 3

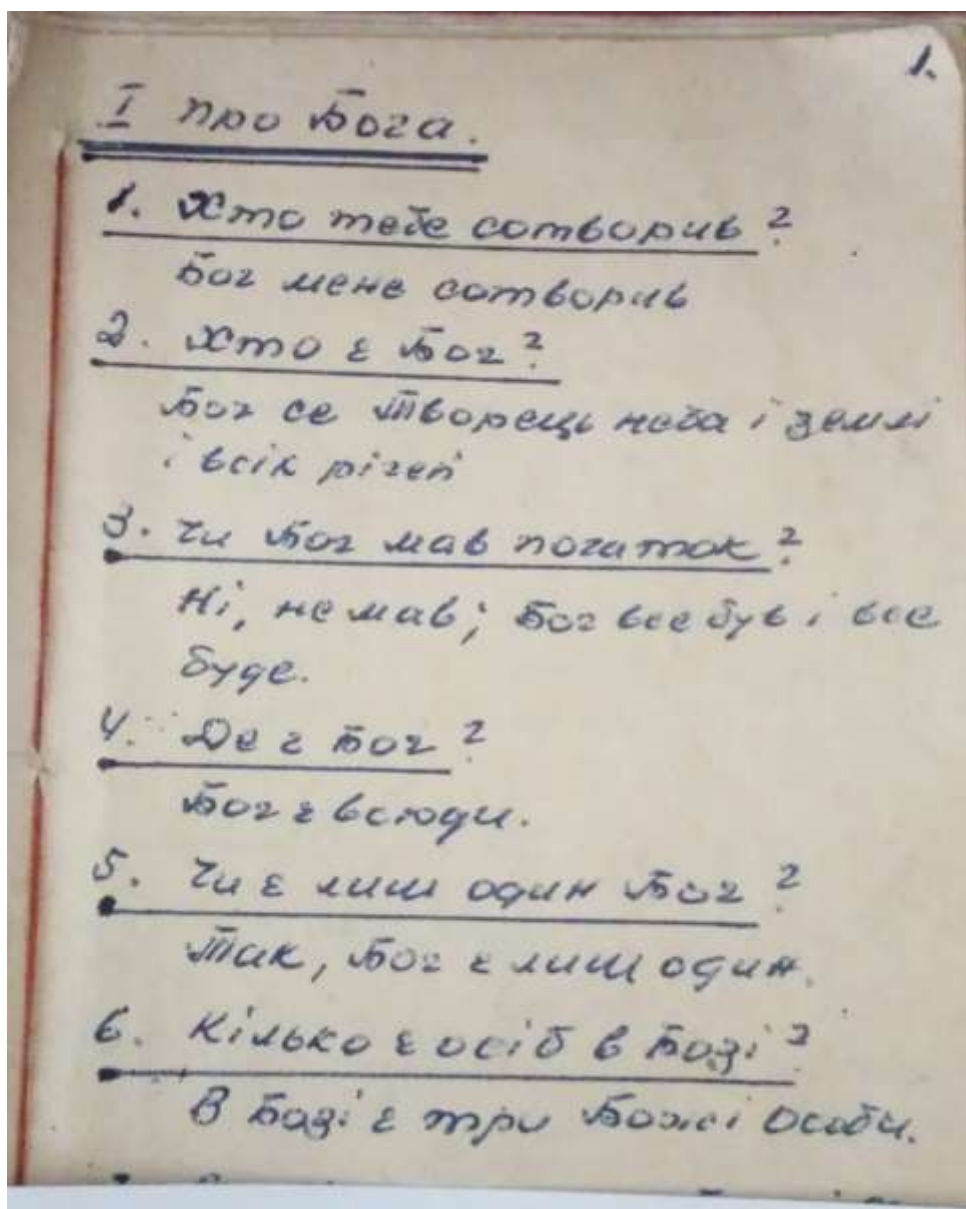
о.Ярослав Лесів серед голодуючих на вул. Арбат

Додатки 4, 5

Сестра Філомена Юськів на місці роботи в підпіллі (крайня праворуч на обох фото)
провінційна сестра-настоятелька підпільного монастиря в м.Бережани, який часто для
настанов відвідувала сестра Леонтія з підпільного монастиря в Бучачі

Додаток 6

Саморобні матеріали для підготовки майбутніх сестер монахинь Тернопільщина 2 пол. ХХ

ст.

Додаток 7, 8

Сестри Єротея, Людвіна, Артемія із Бережанського підпільного монастиря з якими співпрацювала сестра Леонтія:

Сестри в часи підпілля в приватному будинку по вул.Ковшевича 10

Сестра Філомена (праворуч у першому ряді)

Додаток 9

Група протестувальників до якої входила сестра Леонтія на вул. Арбат під час мирної акції

Список використаної літератури

1. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985-1999 рр.). Навчальний посібник. – К.: ЕксОб, 2000. – 296 с.
2. Баран В. Влада і церква: з історії взаємин у 1945–1965 роках // Сучасність. – 1995. – №5. – С.113–128. 3. Баран В. Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. – 448 с.
3. Боцюрків Б. Українська греко-католицька церква в катакомбах // Ковчег: Збірник статей з церковної історії. – Число 1. – Львів, 1993. – С.123–164.
4. Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. – Тернопіль: Просвіта, 2000. – 271 с.
5. Греко-католицька церква в 1944–1991 рр. // УІЖ. – 1996. – №4. – С.101–114; 1997. – С.98–110; 1999. – №1. – С.118–131.
6. Камінський А. На перехідному етапі. “Гласність”, “перебудова” і “демократизація” на Україні / Передм. М. Прокопа. – Мюнхен, 1990. – 623 с.